

Az eltűnt idő és a 2016-os IgNobel-díjak nyomában

Az IgNobel-díjak 26. átadó ünnepségét 2016. szeptember 22-én tartották a Harvard Egyetemen. A teljes műsor televíziós felvétele szokás szerint megtekinthető az interneten (<https://www.youtube.com/watch?v=J9Vp4IOPLdo>).

Az ünnepség központi témája ezúttal az *idő* volt. Emiatt a szervezők szakítottak egy régi hagyományukkal: az előadók időkorlátjának betartásáról – a közönség nagy csalódására – nem a nyolcéves Miss Sweetie Poo, hanem egy három főből álló humán stopperóra gondoskodott. A díjátadók többi formai eleme nem maradt el: megtartották a 24/7 előadásokat (amelyekben egy teljes tudományos értekezést kell elmondani 24 másodpercben, majd közérthető összefoglalóját 7 szóban), a papírrepülő-dobálást, a kétszavas „Welcome, Welcome” és „Goodbye, Goodbye” beszédet és az ezúttal három tételből álló miniopera ősbemutatóját is, amelynek címe *Az utolsó másodperc* volt. Új látványosságként Tic Tac Toe-bajnokságot is rendeztek: ezt egy valódi Nobel-díjasokból álló négyfős csapat nyerte meg.

A hagyományoknak megfelelően 10 IgNobel-díjat adtak ki. A díj speciális IgNobel-óra volt, amelyen egy perc 61 másodpercből áll. Az elmúlt néhány évhez hasonlóan pénzjutalom is járt az elismeréssel: 10 billió (10^{13}) zimbabwei dollár, amely egyetlen bankjegy formájában átadható, és igazából az előállításához szükséges papírt sem lehet megvenni érte.

A 2016-os kémiai IgNobel-díj komoly üzenetet hordozott. A díjazott a német Volkswagen cég volt, az elismert teljesítmény pedig az, hogy az általuk gyártott dizélautók úgy oldották meg a levegőszennyezés problémáját, hogy egy automatikus, szoftvervezérelt mechanizmus segítségével a tesztelés idejére jóval kisebb teljesítményű, és így jóval kisebb szennyezőanyag-kibocsátású üzemmódba kapcsolnak. A német gyár képviselői nem tudták – vagy nem akarták – jelenlétükkel megtisztelni az ünnepséget.

A 2008-as IgNobel-díjakhoz hasonlóan 2016-ban is volt magyar kutató az elismertek között. A fizikai díjat Horváth Gábor, Blahó Miklós, Kriska György és Malik Péter, az Eötvös Loránd Tudományegyetem munkatársai, valamint Gericcs Balázs és Farkas Róbert, a Szent István Egyetem kutatói kapták Susanne Åkesson svéd, Ramón Hegedüs spanyol (korábban ELTE-s) és Hansruedi Wildermuth svájci kollégáikkal megosztva. Mérföldkőnek számító munkájukban felfedezték, hogy egyes vérszívó légyfajok kevésbé tartják vonzó áldozatnak a fehér szőrű lovakat, mint sötétebb társaikat. A munka közvetlen előzményében pedig a szitakötők halálos vonzódását vizsgálták a fekete színű sírkövekhez. A díjat az összes társszerző képviseletében Susanne Åkesson vette át a helyszínen.

A további díjazottak és elismert munkájuk:

- Reprodukciós díj: a néhai Ahmed Shafik (Egyiptom) kapta meg annak vizsgálatáért, hogy a poliészterből, pamutból és gyapjából készülő nadrágok viselése hogyan befolyásolja hím egerek és emberek szexuális életét.
- Közgazdaságtani díj: Mark Avis, Sarah Forbes és Shelagh Fer-

Papírrepülőzés

guson (Új-Zéland), akik sziklák képzelt személyiségjegyeinek hatását kutatták kereskedelmi szempontokból.

- Gyógyászati díj: Christoph Helmchen, Carina Palzer, Thomas Münte, Silke Anders és Andreas Sprenger (Németország) azért a korszakos felfedezésért, hogy az ember bal oldalán fellépő viszketést hatásosan lehet csökkenteni úgy, hogy tükörbe nézve a jobb oldalát vakarja.
- Pszichológiai díj: Evelyne Debey, Maarten De Schryver, Gordon Logan, Kristina Suchotzki és Bruno Verschuere (Belgium, Hollandia, Németország, Kanada, USA), akik ezer notórius hazudozót kérdeztek meg arról, milyen gyakran őszintéknek, majd eldöntötték, hogy elhiggyék-e a válaszokat.
- Béke-díj: Gordon Pennycook, James Allan Cheyne, Nathaniel Barr, Derek Koehler és Jonathan Fugelsang (Kanada, USA) „A pseudo-alapos baromság fogadtatása és felismerése” című szakmai tanulmányukért.
- Biológiai díj: Charles Foster és Thomas Thwaites (Egyesült Királyság), akik borzként, hódként, szarvasként, rókaként és madárként is kipróbálták a vadonbeli életet, illetve végtagjaikra olyan kiegészítő protéziseket készítettek, amelyek segítségével hegyi kecskék között autentikusan tölthettek időt.
- Irodalmi díj: Fredrik Sjöberg (Svédország) háromkötetes, ön-életrajzi ihletésű munkájáért, amely a döglött és a még élő legyek gyűjtésének mélyen megkapó szépségeiről szól.
- Érzékelési díj: Atsuki Higashiyama és Kohei Adachi (Japán) annak vizsgálatáért, hogy mennyire tűnnek másnak a dolgok, ha lehajolva és a lábunk között visszanezve szemléljük őket.

A díjátadók állandó házigazdája, Marc Abrahams a szokásos fordulattal búcsúzott a közönségtől: ha valaki nem nyert 2016-ban díjat, de még inkább, ha nyert, jövőre nagyobb szerencsével járhat. A 2017-es díjakat szeptember 14-én adják majd át, s az ünnepséget az interneten mindenki élőben is követheti.

Lente Gábor